

Verohallinto
PL 325
00052 VERO

LAUSUNTO

Oikeusministeriö

31.1.2014

Viite / Diaarinumero
OM 16/41/2012
VH A77/00 00 01/2013

Verohallinnon lausunto yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain tarkistamisesta

Oikeusministeriön lausuntopyyntö

Oikeusministeriö on pyytänyt Verohallinnon lausuntoa yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) tarkistamisesta (oikeusministeriön julkaisusarja Mietintöjä ja lausuntoja 59/2013).

Työryhmän ehdotukset

Velkajärjestelyn uudistamista koskeva aikaisempi mietintö (oikeusministeriön julkaisusarja Mietintöjä ja lausuntoja 11/2011) julkaistiin 8.3.2011. Mietinnössä ehdotettiin velkajärjestelylain kokonaisuudistusta, johon olisi sisältynyt mm. ulosottoviranomaisen merkittävä rooli maksuohjelman valvonnassa ja toteuttamisessa. Velalliselle olisi vahvistettu elinkustannusosa, jonka ylittävät tulot ulosottoviranomainen olisi tilittänyt velkojille. Lisäsuoritusvelvollisuusjärjestelmä olisi ollut tarpeeton, koska tulojen kasvaessa myös velkojille tilittävä määrä olisi kasvanut reaaliaikaisesti. Mietinnössä ehdotettiin myös selvittäjästä luopumista, velkajärjestelyn esteperusteiden kokonaisuudistusta ja menettelyn laajentamista myös jatkuvan elinkeinotoiminnan velkoihin.

Verohallinto antoi 10.6.2011 lausuntonsa¹ mietintöön 11/2011. Lausunnossaan Verohallinto totesi, että velkajärjestelyn kokonaisuudistus on tarpeellinen ja on perusteltua säätää kokonaan uusi laki velkajärjestelystä. Verohallinto puolsi menettelyn yksinkertaistamista sekä ulosottoviranomaisen toimintaan tukeutuvaa järjestelmää, jonka perusteella lisäsuoritusvelvollisuudesta olisi voitu luopua. Verohallinto suhtautui kriittisesti elinkeinotoiminnan velkojen velkajärjestelyyn ja kielteisesti esteperusteiden muuttamiseen.

Uudessa mietinnössä (59/2013) on todettu, että lausuntokierroksen jälkeen oikeusministeriössä on tehty päätös kokonaisuudistuksesta luopumisesta. Työryhmä on ehdottanut mietinnössään muutamia tarkennuksia yksityishenkilön velkajärjestelystä annettuun lakiin. Ehdotetut muutokset koskevat muun muassa työttömien ja erityisesti työttömien nuorten velkajärjestelyyn pääsyn nopeuttamista, velkajärjestelymenettelyn laajentamista myös yksityishenkilön elinkeinotoiminnan velkoihin, lisäsuoritusvelvollisuuteen liittyvien epäkohtien korjaamista ja menettelyn yksinkertaistamista.

Verohallinnon lausunto

Elinkeinotoiminnan velat velkajärjestelyssä

Elinkeino- ja ammatinharjoittajien mahdollisuus päästä sekä yksityistalouden että jatkuvan elinkeinotoiminnan velat kattavaan velkajärjestelyyn on ollut ministeriön asettamana tavoitteena sekä aikaisemmin vuonna 2011 mietintönsä luovuttaneen että nyt mietintönsä luovuttaneen työryhmän toimeksiannossa. Lain muutoksella halutaan antaa uusi mahdollisuus yrittäjille, jotka ovat joutuneet taloudellisiin vaikeuksiin ilman omaa syytään, hoitaneet velvollisuutensa muuten moitteettomasti ja joiden elinkeinotoiminta on vaikeuksien jälkeen saatu tai mahdollista saada hyvin toimivaksi ja kannattavaksi. Samansuuntainen tavoite ilmenee EU:n komission 17.12.2012 antamasta tiedonannosta koskien uutta eurooppalaista lähestymistapaa liiketoiminnan epäonnistumiseen ja maksukyvyttömyyteen (KOM (2012) 742).

Jatkuvan elinkeinotoiminnan velkojen järjestelyyn sovelletaan nykyisin yritysaneerauslakia (47/1993). Lopetetun elinkeinotoiminnan velat ovat oikeuskäytännössä tarkentunein edellytyksin yksityistalouden velkoja, jotka nykyisin voidaan järjestellä yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevan sääntelyn nojalla.

Ehdotetut muutokset parantaisivat yrittäjävelallisen asemaa siten, että velkajärjestely olisi velalliselle halvempi, menettely yksinkertaisempi ja yrittäjä voisi säilyttää velkajärjestelyssä omistusasuntonsa. Verohallinnon käsityksen mukaan työryhmän perustelut on ymmärrettävä siten, että velkajärjestely on mahdollinen, jos yrittäjän maksukyky on elinkeinotoiminnan elpymisen ansiosta palautunut, mutta maksukyky ei kuitenkaan riitä kaikkien taloudellisten vaikeuksien aikana syntyneiden velkojen maksamiseen. Toisin sanoen yrittäjän on täytynyt olla maksukyvytön velkaantuessaan, mutta velkajärjestelyä hakiessaan hänellä tulisi olla maksuvaraa tuleviin elinkeinotoiminnan menoihin ja omaa ja perheensä elatusta varten.

On kannatettavaa, että edellä kuvatun kaltaisessa tilanteessa voitaisiin tarjota mahdollisuus yritystoiminnan jatkamiselle ja vanhasta velkataakasta selviämiseksi. Jos elinkeinotoiminta olisi jatkossakin kannattamatonta, velkajärjestelyä ei voitaisi

¹ Dnro VH A10/00 00 01/2011

aloittaa. Elinkeinonharjoittajalla on jo nykyisin keinoja taloudellisen tilanteensa helpottamiseksi. Verohallinnon käsityksen mukaan yllättäviin taloudellisiin vaikeuksiin joutuneet yrittäjät onnistuvat usein sopimaan velkojensa kanssa maksujärjestelystä ja kykenevät jatkamaan liiketoimintaansa. Saatavien perinnästä annetun lain (513/1999) 4 §:n(31/2013) mukaan velkojan on noudatettava hyvää perintätapaa ja suhtauduttava vastuullisesti maksujärjestelyihin

Verohallinto suhtautuu aikaisemmassa lausunnossa esitetyllä tavalla edelleenkin kriittisesti siihen, että velkajärjestelymahdollisuus laajennetaan toimivan yrityksen velkoihin. Jatkuvan elinkeinotoiminnan velkajärjestely voi vääristää kilpailua yrittäjän toimialalla tai toiminta-alueella. Verohallinnon mielestä sääntelyllä tulisi tehokkaasti estää lakisääteisiä velvoitteitaan olennaisesti laiminlyöneen elinkeinonharjoittajan pääsy velkajärjestelyyn. Velkajärjestely ei ole hyväksyttävää, jos elinkeinonharjoittaja on käyttänyt elinkeinotoiminnan tuloja yksityistaloutensa menoihin lakisääteisten velvollisuuksien kustannuksella. Myös yritystoiminnan jatkaminen lakisääteisten velvollisuuksien kustannuksella - eli esimerkiksi toiminnan jatkamisen kannalta hyödyllisempien menojen maksaminen ja samaan aikaan verojen maksamatta jättäminen - on moitittavaa.

Ehdotetun sääntelyn tulisi edistää velkajärjestelyyn pääsyä vain ja ainoastaan niissä tilanteissa, joita mietinnön perusteluissa on kuvailtu. Verohallinnon käsityksen mukaan jatkuvan elinkeinotoiminnan velkajärjestelyn edellytyksiä, esteitä ja menettelyyn liittyviä säännöksiä on tarkennettava siten, että yrittäjälle olisi taloudellisten vaikeuksien aikana kannattavampaa hoitaa lakisääteiset velvollisuutensa ja toimia yhteistyössä viranomaisten kanssa.

Verohallinnon mielestä ehdotettuun sääntelyyn sisältyy käsitteitä, jotka ovat tulokinnanvaraisia (laiminlyönti muusta kuin maksukyvyttömyydestä johtuvasta syystä) ja epäselviä (esim. velkajärjestelyyn kuuluvan velan käsite). Tulokinnanvaraisen säännösten vuoksi hakemusten käsittely tulee todennäköisesti olemaan riitaisista ja hidasta. Samasta syystä saattaa velkajärjestelyyn hakeutua tai jopa päästä sellaistaakin elinkeinotoimintaa, joka ei täytä työryhmän mietinnössä asetettuja moitteettomuuden vaatimuksia. Verohallinnon käsityksen mukaan näitä kohtia tulisi vielä uudelleen harkita ja pyrkiä sääntelyyn, jolla ongelmia voitaisiin ehkäistä ennakolta.

Yrityssaneerausta koskevasta oikeuskäytännöstä sekä yrityssaneerauslain ja sen muutosten valmistelusta löytynee vertailukohtia mahdollisten tulkintaongelmien poistamiseksi ja sen välttämiseksi, että yrityssaneerausmenettelyn ongelmia toistetaan myös velkajärjestelymenettelyssä. Tilaston mukaan vain noin 10 % yrityssaneerauksista onnistuu saneerausohjelman mukaisesti.

Verohallinnon käsityksen mukaan ehdotetut säännökset antavat mahdollisuuden myös vasta aloitetun, mutta jo heti toiminnan alussa velkaantuneen elinkeinotoiminnan velkajärjestelyyn. Verohallinnon käsityksen mukaan näissä tapauksissa velkojan on erityisen vaikeaa arvioida yrityksen taloudellista tilannetta ja realistista maksuvaraa.

Hallinnollisen päätöksen kielto (ehdotettu 13 § 4-kohta)

Hallinnollisen päätöksen kieltoa koskeva säännös vastaa yrityssaneerauslaissa vuodesta 2006 alkaen voimassa ollutta säännöstä (laki yrityksen saneerauksesta

19 § 4-kohta). Verohallinto ei saa poistaa velallista ennakkoperintärekisteristä saneerausvelkoihin kuuluvan verovelan perusteella. Yrityssaneerauslain säännös ei velvoita Verohallintoa merkitsemään velallista uudelleen ennakkoperintärekisteriin, eikä estä ennakkoperintärekisteristä poistamista saneerausvelan ulkopuolisten uusien velvoitteiden laiminlyönnin perusteella. Verohallinnon käsityksen mukaan sama käytäntö koskisi myös elinkeinotoiminnan velkajärjestelyä.

Velkajärjestelyn piiriin kuuluva elinkeinotoiminnan velka

Velkajärjestelyvelan määritelmä poikkeaa yrityssaneerauslain mukaisesta saneerausvelasta, kuten työryhmän mietinnössäkkin on todettu. Velkajärjestelylain mukaan velkajärjestelyyn kuuluvat kaikki ennen velkajärjestelyn aloittamista syntyneet velat (3 § 3-kohta). Yrityssaneerauksessa saneerausvelkoja ovat kaikki ennen saneeraushakemuksen vireille tuloa syntyneet velat (yrityssaneerailaki 3 § 5-kohta). Yrityssaneerauslain 32 §:ssä on erikseen säädetty, että hakemuksen vireille tulon jälkeen syntyneet velvoitteet on maksettava niiden erääntyessä.

Työryhmä on ollut sitä mieltä, että velkajärjestelylain määritelmää ei tarvitse muuttaa. Verohallinto katsoo päinvastoin kuin työryhmä, että nykyinen velkajärjestelyn piiriin kuuluvan velan määritelmä ei ole riittävän selvä, kun velkajärjestely ulotetaan jatkuvaan elinkeinotoimintaan. Verohallinto ei hyväksy ehdotettua sääntelytapaa. Voimassa oleva velkajärjestelyvelan määritelmä ei ota huomioon elinkeinotoiminnassa syntyvien lakisääteisten maksuvelvoitteiden erityispiirteitä. Jatkuvassa elinkeinotoiminnassa syntyy muun muassa uusia arvonlisäverovelvoitteita kuukausittain myös velkajärjestelyhakemuksen vireille tulon ja velkajärjestelyn aloittamisen välisenä aikana.

Myös yrityssaneerauslain alkuperäisen sanamuodon mukaan saneerausvelka käsitti ennen saneerauksen aloittamista syntyneet velat. Sääntely aiheutti ongelmia ja sitä pidettiin hyvin epäselvänä (ks. HE 152/2006 s. 21 – 23). Yrityssaneerauslain tarkistamisen yhteydessä ehdotettiin väärinkäytösten ehkäisemiseksi ns. saneeraussuojaa, jonka avulla olisi otettu huomioon lakisääteisten velvoitteiden erityispiirteet. Muun muassa Verohallinnon kannanottojen perusteella sääntelyä muutettiin kaikkien osapuolten velvollisuuksien kannalta selvemmäksi, eli saneeraushakemuksen vireille tulon jälkeen syntyneet velvoitteet eivät ole saneerausvelkaa ja ne on yksiselitteisesti maksettava niiden erääntyessä (yrityssaneerailaki 32 §).

Koska jatkuvan elinkeinotoiminnan velkajärjestelytapaukset ovat edellä kuvatussa suhteessa samanlaisia kuin yrityssaneeraustapaukset, olisi johdonmukaista säätää velkajärjestelyyn kuuluvan velan määrittelystä ja hakemuksen vireille tulon ja menettelyn aloittamisen välisenä aikana syntyneiden velvoitteiden maksamisesta samalla tavalla kuin yrityssaneerauslaissa. Sääntely olisi kaikille osapuolille selvempää ja tukisi paremmin sitä tavoitetta, että jatkuvan elinkeinotoiminnan velkajärjestely myönnetään sellaisille velallisille, joiden tilannetta lainsäätäjällä oli tarkoituskin helpottaa.

Velallisen myötävaikutusvelvollisuus tai esteperusteen soveltaminen ei ratkaise kuukausittain syntyvien lakisääteisten maksujen käsittelyyn liittyvää ongelmaa. Myötävaikutusvelvollisuus (7 §) ja esteperusteet (10 §) ovat liian yleisluonteisia, eivätkä selvennä, onko em. maksut pakko maksaa vai onko niiden maksaminen suorastaan kielletty sillä perusteella, että ne tulisivat olemaan velkajärjestelyyn

kuuluvaa velkaa. Lisäksi esteperusteissa on harkinnanvaraisuutta ja painavasta syystä velkajärjestely voidaan esteestä huolimatta aloittaa. Päinvastoin kuin työryhmä on arvioinut, jatkuvan elinkeinotoiminnan velkajärjestelyä koskevien hakemusten käsittely ei todennäköisesti yleensä tule sujumaan nopeasti.

Myös saldopäivä (ehdotettu 11 b §) on julkisvelkojan kannalta hankala, jos velkajärjestelyn piiriin kuuluvan velan määritelmää ei muuteta. Saldopäivälle ilmoitettu velan, koron ja perintäkulojen määrä ei sovellu lakisääteiseen maksuvelvollisuuteen, joka voi muuttua kuukausittain myös hakemuksen tekemisen ja velkajärjestelyn aloittamisen välisenä aikana. Velkojan on mahdotonta ilmoittaa saldoa pyydetyllä tavalla jo velkaselvittelyn aikana, jos myös väliajan maksuvelvollisuudesta voi muodostua velkajärjestelyyn kuuluvaa velkaa. Velan määrä riippuu velallisen antamista kausi-ilmoituksista ja mahdollisista maksuista. Julkisvelkoja joutuisi yleensä pyytämään saldon päivittämistä. Tämäkin ongelma poistuisi, jos elinkeinotoiminnan velkajärjestelyssä järjesteltävä velka määriteltäisiin samalla tavalla kuin yrityssaneerauksessa.

Velkajärjestelyn esteet

Verohallinnon käsityksen mukaan velkajärjestelyn esteitä koskeva sääntely on nykyisellään toimiva. Verohallinto vastustaa ehdotettua 10 § 3-kohdan muutosta.

Mietinnössä ehdotetaan, että lain 10 § 3-kohtaa muutettaisiin siten, että lakisääteisten velvollisuuksien olennainen laiminlyönti olisi velkajärjestelyn este vain silloin, kun laiminlyönti ei johdu maksukyvyttömyydestä. Veronmaksun olennainen laiminlyönti ei estäisi velkajärjestelyn aloittamista, jos vero on jätetty maksamatta maksukyvyttömyydestä johtuvasta syystä. On ymmärrettävää, että työryhmä on nähnyt esteperusteen muutoksen edellytyksenä jatkuvan elinkeinotoiminnan velkajärjestelylle. Maksuvaikeuksien aikana elinkeinonharjoittajalta usein jää esimerkiksi elinkeinotoimintaan perustuvia veroja maksamatta. Verohallinnon käsityksen mukaan nykyinen säännös ei kuitenkaan estäisi jatkuvan elinkeinotoiminnan velkajärjestelyä, jos laiminlyönnit eivät ole olennaisia.

Verohallinnon käsityksen mukaan vähäiseltä vaikuttava muutos voi aiheuttaa suuria ongelmia. Mietinnössä ei oteta kantaa kysymykseen, minkälaisissa tilanteissa voitaisiin todeta laiminlyönnin johtuneen maksukyvyttömyydestä. Esimerkkejä olisi voitu hakea esimerkiksi verorikkomusta (rikoslain 24 luku 4 §) koskevasta oikeuskäytännöstä, koska em. säännöksen sanamuoto on lähes sama ("jättää muun syyn kuin maksukyvyttömyyden takia suorittamatta..."). Verorikkomusta koskevasta oikeuskäytännöstä voidaan havaita, että maksukyvyttömyyden arviointi on ollut pitkään kiistanalainen ja tulkinnanvarainen oikeudellinen kysymys. Vastaa-
van sanamuodon lisääminen velkajärjestelylain esteperusteisiin saattaa aiheuttaa samanlaisen oikeudellisen epävarmuuden.

Työryhmän tavoitteena on ollut menettelyn jouduttaminen ja yksinkertaistaminen. Esteperustetta koskeva muutosehdotus saattaa monimutkaistaa etenkin elinkeinonharjoittajien velkajärjestelyhakemusten käsittelyä.

Ehdotetun säännöksen soveltaminen yleisesti hyväksyttävissä olevalla tavalla - eli tavalla, joka kannustaa lakisääteisten velvoitteiden hoitamiseen taloudellisista vaikeuksista huolimatta – edellyttää yksiselitteisen ja suhteellisen tiukan oikeus-

käytännön syntymistä. Vähintäänkin lain esitöissä tulisi ottaa tarkemmin kantaa siihen, millä tavoin ”muu syy kuin maksukyvyttömyys” tulisi arvioida.

Jos lain 10 § 3-kohta säilytettäisiin nykyisen kaltaisena, voisi jatkuvan elinkeinotoiminnan velkoja koskevan velkajärjestelyn aloittaminen olla mahdollista lain 10 a §:n nojalla painavasta syystä, vaikka lakisääteisiä velvollisuuksia olisi olennaisesti laiminlyöty. Maksuohjelman kesto olisi silloin viisi vuotta. Näin menetellään nykyisinkin tapauksissa, joissa velkajärjestely koskee lopetetun yritystoiminnan velkoja. Kokonaisarviossa voitaisiin ottaa huomioon lakisääteisten velvollisuuksien laiminlyönnin lyhyt kesto ja se, ettei yksityistaloutta tai muita velkoja ole suosittu lakisääteisten velvollisuuksien kustannuksella.

Lisäsuoritusvelvollisuus

Tällä hetkellä voimassa olevan lain mukaan velallinen on velvollinen maksamaan velkojille lisäsuorituksia, jos hänen tulonsa kasvavat velkajärjestelyn aikana. Lisäsuoritusvelvollisuus on täytettävä kolmen kuukauden kuluessa sen kalenterivuoden päätyttyä, jolloin tulot ovat nousseet. Lisäsuoritusvelvollisuus on koettu rasakana siksi, että lisäsuoritusvelvollisuus todetaan ja suoritukset maksetaan jälkikäteen eikä tulon lisäys ole enää helposti tilitettävissä velkojille. Velalliset eivät ole aina osanneet itse laskea lisäsuoritusten määrää, ja maksuvelvollisuus on voinut olla ikävä yllätys etenkin maksuohjelman päättymisen jälkeen.

Vuonna 2011 valmistuneessa työryhmämietinnössä lisäsuoritusvelvollisuus oli korvattu reaaliaikaisella järjestelmällä, jossa tulon lisäys automaattisesti lisäsi velkojille tilitettävän suorituksen määrää ja vastaavasti maksuohjelman kesto lyheni. Nykyisessä ehdotuksessa on jouduttu luopumaan ulosottoviranomaisen roolista velkajärjestelyssä, eikä reaaliaikaista mallia ole mahdollista enää toteuttaa.

Työryhmä ehdottaa, että lisäsuoritusvelvollisuutta koskeva ongelma ratkaistaisiin siten, että lisäsuorituksen maksamiselle annettua aikaa pidennetään entisestään. Verohallinnon käsityksen mukaan tämä ei ratkaise ongelmaa yhtä tehokkaasti kuin reaaliaikaisen lisäsuorituksen malli. Verohallinnon käsityksen mukaan lisäsuoritusvelvollisuudelle asetetun maksuajan muuttamatta jättäminen olisi parempi vaihtoehto kuin ehdotettu maksuajan pidentäminen. Ilman lain muutostakin olisi kehitettävä laskentamenetelmiä, joiden avulla velallisen on helpompi täyttää velvollisuutensa. Velalliselle tarjottavat välineet ja ohjeet parantavat tilannetta enemmän kuin maksuvelvollisuuden siirtäminen nykyistä myöhäisempään ajankohtaan.

Työryhmä on ehdottanut, että velallinen voisi selvittää lisäsuoritusvelvollisuutensa valmistuneen verotuksen perusteella seuraavan vuoden lokakuun loppuun mennessä tai sitä aikaisemmin ”veroehdotuksen” perusteella. Käsitteet on varsinaiseen hallituksen esitykseen korjattava: Kevään aikana verovelvollisille lähetetään edellistä vuotta koskeva esitäytetty veroilmoitus. Verotus toimitetaan lokakuun loppuun mennessä jolloin verovuoden päättyneen verotuksen tiedot tulevat julkiksi.

Päättyneen verotuksen tiedot ovat tietyiltä osin julkisia, joten myös velkojan on helppo tarkistaa tiedot. On kuitenkin otettava huomioon, että verovapaa tulo (nykyisin tuloverolain 87 – 92 c §) ei näy verotustiedoista. Verotustiedot eivät ehkä anna täydellistä kuvaa velallisen tilanteesta. Velallisella puolestaan on oltava tieto

omista tuloistaan jo ennen esitetytyn veroilmoituksen vastaanottamista, koska hänellä on velvollisuus tarkistaa, että tiedot pitävät paikkansa. Näin ollen ei ole johdonmukaista olettaa, että verovelvollinen saa tiedot omista tuloistaan vasta Verohallinnolta. On edelleenkin varmintaa, että velallinen käyttää lisäsuoritusvelvollisuutensa laskentaa varten palkka- ja muita tulotositteitaan. Elinkeinonharjoittajan lisäsuoritusvelvollisuuden laskemista varten varmemman ja oikea-aikaisen tiedon saa elinkeinotoiminnan kirjanpidosta.

Verohallinnon Valmis-ohjelmistohankkeen yhteydessä on mahdollista, että verotusta ei tulevaisuudessa toimiteta jälkikäteen verovuosi kerrallaan vaan reaaliaikaisesti ja joustavasti. Velkajärjestelylain muutoksia ei kannattane perustella tällä hetkellä voimassa olevan verotusmenettelyn määrärajoilla.

Omistusasunto

Verohallinto puoltaa vastaa Finanssialan Keskusliiton edustajana työryhmässä toimineen Pasi Rasilaisen lausuntoa omistusasunnon käsittelystä velkajärjestelyssä. Velkajärjestelyn sääntelyä on kehitettävä siten, että omistusasunnon velattomasta arvosta kuuluisi nykyistä suurempi osuus vakuudettomille velkojille.

Menettelyä koskevat muutosehdotukset

Tiedoksiantotapa (ehdotettu 62 a § 2 momentti)

Työryhmä ehdottaa tiedoksiantotapaa koskevan 62 a § 2 momentin muuttamista siten, että ilmoitukset ja tiedonannot toimitettaisiin pääsääntöisesti sähköpostitse. Verohallinto ehdottaa, että säännöstä ajantasaistetaan samalla tavalla kuin muissa maksukyvyttömyysmenettelyitä koskevissa laeissa on tehty. Vastaavia säännöksiä ovat konkurssilain (120/2004) 22 luvun 5 § ja yrityssaneerauslain 81 § (247/2007).

Edellä mainituilla säännöksillä on pyritty kattamaan muitakin sähköisen tiedonsiirron tapoja kuin sähköposti (ks. esimerkiksi yrityssaneerauslain muuttamista koskeva HE 152:2006). Lain säännöksellä ei ole syytä rajoittaa tiedoksiantotapaa velkajärjestelyn osalta vain sähköpostiin, koska käytävissä on jo tällä hetkellä ja varsinkin tulevaisuudessa myös kehittyneempiä tapoja.

Selvittäjän määrääminen (ehdotettu 64 §)

Verohallinnon käsityksen mukaan ei ole tarkoituksenmukaista karsia selvittäjän käyttöä velkajärjestelyssä. Talous- ja velkaneuvonnan rooli muuttuisi nykyistä vaativammaksi. Talous- ja velkaneuvonnan tulisi tehtävässään onnistuakseen ottaa enemmän huomioon myös velkojan näkemyksiä hakemuksia ja maksuohjelmia laatiessaan.

Verohallinnon velkajärjestelyasioissa on havaittu, että selvittäjän laatimassa maksuohjelmassa velallisen maksuvara on usein parempi kuin mitä hakemuksessa on esitetty. Jos maksuohjelma vahvistetaan hakemuksen mukaisesti mutta todellista maksuvaraa vastaamattomaksi, maksuohjelmia joudutaan muuttamaan tai virheellisyyksiä joudutaan hoitamaan raskaaksi koetun lisäsuoritusmenettelyn avulla. Velalliselle, velkojalle ja tuomioistuimelle aiheutuisi tästä lisäkustannuksia.

Työttömien ja nuorten velkajärjestelyyn pääsyn nopeuttaminen

Työryhmän tehtävänä on ollut parantaa työttömien ja erityisesti työttömien nuorten mahdollisuuksia päästä velkajärjestelyyn. Nykyisen lain mukaan velkajärjestelyä ei voida aloittaa, jos maksukyvyttömyys johtuu väliaikaisena pidettävästä syystä. Oikeuskäytännössä vakiintuneen tulkinnan mukaan yli kaksi vuotta kestänyttä työttömyyttä ei pidetä väliaikaisena maksukyvyttömyyden syynä. Mietinnössä on todettu, että varsinkin velkaantuneiden nuorten työttömien pääsyä velkajärjestelyyn on suuren syrjäytymisvaaran vuoksi syytä nopeuttaa. Verohallinnon käsityksen mukaan velkaantuneilla ja työttömillä nuorilla on myös suuri riski ajautua harmaan talouden uhreiksi tai tekijöiksi.

Työryhmä ehdottaa, että laissa säädettäisiin, ettei yli 18 kuukautta kestänyttä työttömyyttä pidettäisi väliaikaisena esteenä ja että alle 25-vuotiaan henkilön työttömyys ei olisi väliaikainen este 9 kuukautta jatkuneen työttömyyden jälkeen. Ehdotusta voidaan pitää perusteltuna, koska tarkoitus on muuttaa vallitsevaa oikeuskäytäntöä.

Säännöksen sanamuoto jättää avoimeksi, mitä käsittelyn vaihetta 25 vuoden ikäraja koskee ja missä vaiheessa työttömyyden kestoä koskevan edellytyksen pitää olla täyttynyt. Mietinnössä on todettu, että hakijan on oltava alle 25-vuotias, kun hakemus tulee vireille. Työttömyyden kestoä koskevan edellytyksen on mietinnön mukaan oltava täytetty maksuohjelman vahvistamisen hetkellä. Sääntelyä ei voi pitää selvänä. Suurin tarve tälle säännökselle on todennäköisesti nuorilla, jotka ovat jo melko lähellä ehdotettua ikärajaa. Onko heidän hakeuduttava velkajärjestelyyn ennen kuin täyttävät 25 vuotta, vaikka työttömyyttä ei olisi vielä kestänyt säännöksen edellyttämää aikaa, ja maksuohjelman vahvistaminen lykättäisiin siihen hetkeen, kun työttömyys on kestänyt 9 kuukautta?

Ikärajan asettaminen lain tasolla kategorisesti 25 vuoteen saattaa olla perusteltua mietinnössä esitetyistä syistä. Lainsäädännön yhtenäisyyden ja tavoitteiden johdonmukaisuuden vuoksi olisi ehkä perustellumpaa nostaa ikäraja 29 vuoteen nuorisolain (72/2006) mukaisesti. Nuorten yhteiskuntatakuu -hanke (ns. nuorisotakuu) kohdistuu myös samaan ikäryhmään. Oikeuspoliittisen tutkimuskeskuksen tutkimusten² ja Asiakastiedon maksuhäiriöraporttien³ mukaan velkaantuminen on lähes yhtä yleistä myös 25 – 29-vuotiaiden ikäluokassa.

Verohallinto velkojana velkajärjestelymenettelyssä

Verohallinto antaa kirjallisen lausuman vuosittain noin 200 – 300 velkajärjestelyhakemuksesta. Näissä tapauksissa hakijana on yleensä elinkeinotoiminnan lopettanut elinkeinonharjoittaja. Verohallinnon lausumissa otetaan yleensä kantaa velkajärjestelyn esteperusteisiin ja useimmiten vedotaan velkajärjestelylain 10 § 3-

² OPTL Verkkokatsauksia 24/2012, Vippikierteen muotokuva; OPTL Verkkokatsauksia 18/2011 Talous- ja velkaneuvonnan asiakkaat 2010 (alle 24-vuotiaita asiakkaita oli hyvin vähän)

³ Vuotta 2013 koskeva raportti on julkaistu 14.1.2014

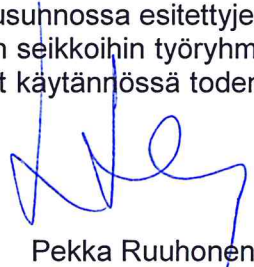
kohdan mukaiseen lakisääteisten velvollisuuksien olennaiseen laiminlyöntiin ja 10 § 1-kohdan mukaiseen rikosperusteisen maksuvelvollisuuden olemassaoloon.

Velkajärjestelyn laajentaminen jatkuvan elinkeinotoiminnan velkoihin saattaa lisätä velkajärjestelyhakemusten määrää. Osa hakemuksista tulisi todennäköisesti olemaan yrityssaneerausmenettelystä "siirtyviä" tapauksia, jolloin yrityssaneerushakemusten määrä vastaavasti saattaisi pienentyä. Karkean arvion mukaan tällä hetkellä noin 8 % yrityssaneerushakemuksista koskee toiminimen harjoittamaa elinkeinotoimintaa.

Verohallinnon käsityksen mukaan hakemusten määrä kasvaisi myös siitä syystä, että elinkeinonharjoittaja voisi velkajärjestelyssä säilyttää omistusasuntonsa. Joka tapauksessa on odotettavissa, että niiden hakemusten määrä kasvaa, joissa taloudellisen tilanteen arviointiin on käytettävä eniten aikaa ja jotka todennäköisimmin muuttuvat riitaisiksi. On myös odotettavissa, että velkajärjestelyhakemuksia tullaan käyttämään perintätoimien estämiseksi. Myös näissä tapauksissa hakemuksen käsittely olisi aloitettava ja velkojan olisi esitettävä ehdotetussa 45 b §:ssä mainittu perusteltu syy olettaa, että hakemuksen tarkoitus on perintätoimien estäminen.

Verohallinnon on toiminnassaan edistettävä oikeaa ja tasapuolista verotusta. Verohallinnon on otettava huomioon maksuvelvollisten yhdenvertainen kohtelu myös verojen perinnässä. Lausunnossa esitettyjen kannanottojen tarkoituksena on ollut kiinnittää huomiota niihin seikkoihin työryhmän ehdotuksessa, jotka Verohallinnon käsityksen mukaan eivät käytännössä todennäköisesti edistäisi velkajärjestelylain tarkoitusta.

Pääjohtaja

Pekka Ruuhonen

Ylitarkastaja

Seija Kareinen

